

Sugu un biotopu aizsardzības jomas eksperta atzinums

Saskaņā ar
MK not. Nr.925,
30.09.2010.

2013.gada 5.novembrī,

Dokumenta Nr.47/13.

Biotopu grupa, kurai sniegts atzinums: ruderāli, mežu, piejūras biotopi.

Pētāmā teritorija: „Vārnukrogs 2005”, kadastra Nr.1300 001 2005, „Vārnukrogs 1802”, kadastra Nr.1300 001 1802, Vārnukrogs, Jūrmala. Zemes gabalu kopējā platība – 18,9089 ha.

Teritorijas apsekojums: teritorija tika apsekota 2013.gada 31.oktobrī, mākoņainā dienā. Apsekošana veikta pēc nejaušības principa izvēloties maršrutu zig-zag veidā, šķērsojot pētāmo teritoriju. Apsekošanas ilgums ~ 4 h.

Teritorijas statuss: pētāmais zemes gabals neietilpst īpaši aizsargājamā teritorijā.

Atzinuma pasūtītājs: SIA "Arhitekta K.Rukuta Birojs", Kr. Valdemāra iela 38-509, Rīga. Atzinums paredzēts detālplānojuma izstrādei, paredzot vairāku esošo ēku nojaukšanu, ceļu tīkla izveidi un jaunu vasarnīcu izbūvi.

Vispārīgs pētāmās teritorijas apraksts.

Apsekotais zemes gabals atrodas apdzīvotas vietas tuvumā, Lielupes krastā.

Vides apraksts: Zemes gabala lielākajā daļā ir saglabājies dabisks piejūras kāpu reljefs. Gar Lielupes krastu, ūdens darbības rezultātā, ir izveidojusies stāva nogāze, un, vēl joprojām, notiek aktīva sauszemes krastu noskalošanās.

Biotopi un augu sugas: teritoriju galvenokārt veido meža zemes, kas pēc Latvijas biotopu klasifikatora (Kabucis, 2001), atbilst biotopam „**Priežu sausieņu meži**” (F.1.1.). Teritorijas ZA daļā plašāk sastopami nabadzīgāki un sausāki meži – priežu sili, mētrāji. Uz DR pusi un kāpu pauguru ieplakās, augsne kļūst bagātīgāka un mitrāka, parādās lāniem un damakšņiem raksturīgas augu sugas un struktūra. Koku stāvā visā teritorijā dominē parastā priede *Pinus sylvestris*, vietām piemistojumā aug parastais bērzs *Betula pendula*, paaugā – parastā egle *Picea abies*. Krūmu stāvs rets, sastopams parastais pīlādzis *Sorbus aucuparia*, parastais krūklis *Frangula alnus*, parastais ozols *Quercus robur*, Zviedrijas kadiķis *Juniperus communis*. Lakstaugu stāvā dominē sarkanā auzene *Festuca rubra*, liektā sariņsmilga *Lerchenfeldia flexuosa*, aitu auzene *Festuca ovina*, brūklene *Vaccinium vitis-idaea*, sila virsis *Calluna vulgaris*, melnā vistene *Empetrum nigrum*, pļavas nārbulis *Melampyrum pratense*, mitrākās vietās – mellene *Vaccinium myrtillus*, kreimene *Convallaria majalis*, pūkainā zemzālīte *Luzula pilosa*, parastā ērgļpaparde *Pteridium aquilinum*, apaļlapu ziemciete *Pyrola rotundifolia*. Sūnu stāvu pārsvarā veido spīdīgā stāvaine *Hylocomium splendens* un Šrēbera rūsaīne *Pleurozium schreberi*, sastopama viļņainā divzobe *Dicranum polysetum*, sausienes skrajlape *Plagiomnium affine*, lielā spuraine *Rhytidiadelphus triquetrus*.

Teritorijas ZA un DR daļā atrodas blīvas apbūves vasarnīcu kompleksi ar nelielām, galvenokārt koka konstrukcijas mājiņām („**Pilsētu un apdzīvotu vietu apbūve**” (L.)) un iebraukātiem celiņiem („**Meža ceļi**” (K.5.3.)).

Upes ūdens plūsmas rezultātā, gar zemes gabala Z robežu, notiek aktīva krastu noskalošanās, par ko liecina stāvās bezveģetācijas smilšu nogāzes („**Iežu atsegumi**” (H.1.)). Ūdens erozijas procesu pastiprina intensīvā krastu izbradāšana atpūtas sezonas laikā.

Apsaimniekošana: Teritorijas lielāko daļu veido meža zemes, kurās apsaimniekošana nenotiek. Zemes gabala Z un D daļā ierīkoti vasarnīcu kompleksi ar blīvi novietotām, pārsvarā nelielām koka mājiņām un iebraukātiem celiņiem. Vasaras sezonas laikā notiek samērā intensīva teritorijas izmantošana rekreācijas nolūkos.

Pieguļošā teritorija: Gar zemes gabala ZR daļu tek Lielupe. Uz ZA, kā arī uz DR turpinās līdzīgas veģetācijas meža masīvs ar nelieliem vasarnīcu kompleksiem vai atsevišķām ēkām. Uz D, aiz Vārnukroga ceļa, sākas Slēperu purvs.

Īpaši aizsargājamas augu sugas: netika konstatētas.

Īpaši aizsargājami biotopi: Pēc Eiropas Savienībā aizsargājamo biotopu Latvijā noteikšanas rokasgrāmatas, ar sausu priežu mežu apauguši piejūras kāpu vaļņi atbilst Eiropas Savienībā un Latvijā īpaši aizsargājamam biotopam „**Mežainas piejūras kāpas**”. Biotops izplatīts tikai Piejūras zemienē, kur sastopams samērā bieži. Pētāmajā teritorijā biotopa kvalitāte laba – izteiktais kāpu rejefs radījis priekšnosacījumus dažādiem augsnes un mitruma apstākļiem. Sastopamas dažādvecuma priežu audzes, no kurām vairākas sasniegušas ievērojamu vecumu. Kvalitatīti samazina tas, ka teritorija jau ilgstoši tikusi izmantota kā atpūtas un rekreācijas zona. Pašlaik saglabājušās divas blīvas vasarnīcu apbūves platības teritorijas ZA un DR daļā. Ir iebraukāti celiņi, ierīkota elektropārvades līnija. Sezonas laikā tiek intensīvi izmēdīta veģetācija ēku un upes krasta tuvumā. Mežs piegrūzots.

Apdraudošie faktori: Mežaino piejūras kāpu apdraudošie faktori ir zemesedzes transformācija un apbūve, iznīcinot aizsargājamo biotopu vai samazinot tā platību un kvalitāti. Biotopu apdraud vienlaidus koku un ievērojamu vecumu sasniegušu koku izciršana, veicinot kāpas eroziju un samazinot retu augu un dzīvnieku sugu potenciālās dzīvesvietas un barošanās vietas. Neatbilstošas biotopa apsaimniekošanas, vides eitrofikācijas un apstādījumu veidošanas rezultātā, ieviešas un izplatās dabiskam biotopam neraksturīgas augu sugas un izmainās tā struktūra. Pētāmajā teritorijā biotopu apdraud arī dabisks faktors – platības samazināšanās upes ūdens plūsmas radītās erozijas rezultātā.

Labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanas prasības: Mežainu piejūras kāpu kvalitātes uzlabošanai, nepieciešama būtu biotopa netraucētas attīstības nodrošināšana, samazinot teritorijas intensīvo izmantošanu atpūtas sezonas laikā. Atsevišķās vietās pieļaujama koka celiņu izbūve, lai mazinātu haotisku kāpu izmēdīšanu.

Citas bioloģiskās vērtības: nav.

Secinājumi un nosacījumi darbības veikšanai:

Pētāmā teritorija atrodas apdzīvotas vietas tuvumā, Lielupes krastā un jau ilgstoši izmantota kā rekreācijas un atpūtas vieta.

Teritorijas reljefs lielākoties saglabājies dabisks ar izteiktiem vai mazāk izteiktiem kāpu vaļņiem un pauguriem. Lielāko zemes gabala daļu veido meža zemes. Teritorijas Z un D daļā saglabājušies vasarnīcu apbūves kompleksi ar blīvi novietotām galvenokārt viegla konstrukcijas koka mājiņām. Šajās platībās konstatēta vislielākā antropogēnā ietekme – iebraukāts celiņu tīkls, izmēdīta, iznīcināta zemesedze, izmētāti atkritumi. Pārējā teritorijā ietekme neliela, saglabājusies priežu mežiem raksturīga struktūra un veģetācija. Zemes gabals robežojas ar Lielupes upi. Ūdens plūsmas darbības rezultātā notiek aktīva krasta joslas noskalošanās un veidojas stāva, smilšaina nogāze. Erozijas procesu veicina izmēdīšana, kas vasaras sezonas laikā neļauj attīstīties augu segai.

Teritorijā esošās meža platības atbilst Latvijā un Eiropas Savienībā aizsargājamam biotopam „**Mežainas piejūras kāpas**”. Biotopa kvalitāte vidēja, atkarīga no antropogēnās ietekmes intensitātes. Biotopu galvenokārt apdraud zemes transformācija un apbūve, kā arī noskalošanās vētru laikā.

Paredzētā darbība plānota trīs atsevišķos posmos. Vispirms plānots nojaukt vairākas esošās vasarnīcas, tad uzlabot esošo celiņu stāvokli un izbūvēt jaunus ceļus visā zemes gabala platībā, kā arī veikt jaunu vasarnīcu izbūvi. Plānotās darbības pirmais posms – ēku demontāža, vides aizsardzības jomā, vērtējams pozitīvi, jo teritorija tiks sakārtota, samazināsies antrpogēnais noslogojums un tā ietekme uz dabas vidi.

Nākošie posmi plānoti aizsargājamā biotopa platībā. Šo darbību rezultātā biotops tiks pilnībā vai daļēji iznīcināts, tāpēc, pirms darbības veikšanas, izvērtējams sociālekonomiskais ieguvums salīdzinot ar nodarīto kaitējumu dabas videi bioloģiskās daudzveidības ziņā.

Ja apbūve netiek pieļauta, aizsargājamā biotopa platībā piemērojama tā netraucētas attīstības nodrošināšana, samazinot teritorijas izmantošanas intensitāti vasaras sezonas laikā. Ieteicama teritorijas sakārtošana, aizvācot atkritumus un nojaucot neizmantojamās būves. Lielupes krasta tuvumā pieļaujama koka celiņu izbūve gājējiem jau esošo taku vietā, tā novēršot zemesdzēs haotisku izmīdīšanu. Nebūtu pieļaujama auto transporta pārvietošanās aizsargājamā biotopa platībā un tiešā Lielupes krasta tuvumā. Lai samazinātu krasta erozijas intensitāti, nepieciešama cilvēku plūsmas ierobežošana, ieteicama koka trepju ierīkošana un nogāzes apstādīšana ar vietējām lakstaugu vai krūmu sugām.

Ja apbūve tiek pieļauta, ieteicams to plānot reti, pēc iespējas saglabājot priežu meža ainavu, dabisko reljefu un zemesdzi un nepieļaut svešzemju sugu apstādījumu veidošanu. Saglabājamas ievērojama vecuma priedes, kuru diametrs pārsniedz 50 cm. Celiņu izbūvei maksimāli izmantojami jau esošie ceļi. Ēku un ceļu izbūvei nebūtu pieļaujama videi nedraudzīgu materiālu izmantošana kā betons, asfalts utt. Tiešā upes krasta tuvumā (vismaz 10 m attālumā no nogāzes virsotnes) jā saglabā visi tur augošie koki. Nav pieļaujama auto transporta kustības plānošana krasta tuvumā. Ieteicama koka celiņu izbūve intensīvāk izmantotajās zonās, saudzējot dabisko veģetāciju.

Pielikums: apsektās teritorijas topogrāfiskā karte ar iezīmētām aizsargājamā biotopa robežām.

Atzinums sagatavots divos eksemplāros uz 3 lappusēm.

Vides eksperts

Egita Grolle

Sert.Nr.003., izsniegts 14.05.10.

Spec.zālāji, meži un virsāji, jūras piekraste

Tel. 28636444

